

OD ISTOG PISCA

ČOVEK PO IMENU UVE

MOJA BAKA VAM SE IZVINJAVA

FREDRIK BAKMAN

Preveo sa švedskog
Nikola Perišić

Laguna

Naslov originala

Fredrik Backman

MIN MORMOR HÄLSAR OCH SÄGER FÖRLÅT

Copyright © ??????????????????????

Translation copyright © 2018 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Posvećeno majmunčetu i žabici.
Kroz deset hiljada bajkovitih beskraja.*

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

1

Duvan

Svi sedmogodišnjaci zaslužuju superheroje. Jednostavno je tako. A onome ko tako ne misli fali neka daska u glavi.

Tako je govorila Elsina baka.

Elsa ima sedam godina, mada uskoro treba da napuni osam. Ne snalazi se baš sjajno u koži sedmogodišnjakinje, i zna to. Zna da je drugačija. Direktor škole je rekao kako mora da se „prilagodi“ da bi se „bolje slagala sa vršnjacima“, a vršnjaci Elsinih roditelja koji je poznaju uvek kažu kako je „malo previše zrela za svoje godine“. Elsa zna da je to samo drugi način da se kaže „nenormalno naporna za svoje godine“, jer bi to uvek rekli neposredno pošto bi ih ispravila jer pogrešno izgovaraju „deža vi“ ili ne znaju da odaberu pravi padež. Kao što je to obično slučaj sa tim pametnjakovićima. Tada bi pametnjakovići rekli da je „malo previše zrela za svoje godine“, i usiljeno se osmehivali njenim roditeljima. Kao da je to neki hendikep, kao da ih je Elsa ponizila time što nije potpuno praznoglava, iako joj je samo sedam godina.

I zbog toga ona nema drugove osim bake. Jer su svi ostali sedmogodišnjaci u školi praznoglavi baš onako kako to sedmogodišnjaci obično jesu. A Elsa je drugačija.

Ma baš te briga, govorila je baka. Jer svi superheroji su drugačiji. A da su supermoći normalne, svi bi ih imali.

Baka ima sedamdeset sedam godina. Mada će uskoro napuniti sedamdeset osam. Ni ona se ne snalazi najsajnije u tome. Vidi se da je stara po tome što joj lice izgleda kao novinski papir u mokrim cipelama, ali niko nikada nije rekao da je baka malo previše zrela za svoje godine. Ponekad bi Elsinoj mami rekli kako je baka „živahna“ za svoje godine. A potom bi delovali prilično uznemireno ili prilično ljutito, na šta bi mama uzdahnula i pitala koliko će koštati da nadoknadi štetu. Kao na primer kada baka smatra da su ljudi sami krivi ako su toliko nesolidarni da povlače ručnu kočnicu u svojim automobilima kada ona namerava da bočno parkira svoj Reno. I kada puši u bolnici pa se uključi alarm, i zatim više „dođavola, zar baš sve mora da bude toliko politički korektno u današnje vreme“ kada se pojave čuvari i primoraju je da ugasi cigaretu. Ili kao onda kada je napravila Sneška Belića i obukla ga u pravu odeću i položila ga u dvorište ispod balkona svojih suseda Brit-Mari i Kenta, tako da izgleda kao čovek koji je pao sa krova. Ili onda kada su se po četvrti razmyleli ugladeni muškarci sa naočarima i zvonili na sva vrata želeći da razgovaraju o Bogu, Isusu i raj, a baka je izašla na balkon u razdrhljenoj kućnoj haljini i otvorila vatru na njih iz puške za pejtbol, dok Brit-Mari ni sama nije znala da li ju je više uznemirila puška ili to što baka nije nosila ništa ispod kućne haljine, ali ju je za svaki slučaj prijavila policiji i za jedno i za drugo.

U tim slučajevima su ljudi smatrali da je baka prilično živahna za svoje godine. Može se reći da i jeste tako.

Sada govore da je baka luda. Ali ona je u stvari genije. Samo je istovremeno malo čvrknuta u glavu. Nekada je bila lekar, dobijala je nagrade i pisali su o njoj u novinama, i putovala je na najjezivija mesta po celom svetu i to kada su svi ostali bežali odande. Spasavala je živote i borila se protiv zla širom Zemljine kugle. Kao što to rade superheroji. Ali na kraju se našao neko da joj kaže kako je prestara da bi spasavala živote, iako Elsa podozreva da je taj neko u stvari hteo da kaže „previše luda“, i ona zato više nije lekar. Baka je tog nekog nazvala „društvo“ i govorila da joj više nije dozvoljeno da krpi ljude samo zato što sada sve mora da bude tako prokleta politički korektno. Društvo je počelo da gnjavi s tom zabranom pušenja u operacionim salama, a ko još može da radi u takvim uslovima? Ko?

Sada je dakle uglavnom boravila kod kuće i izluđivala Brit-Mari i mamu. Brit-Mari je bakina komšinica, a mama je Elsina mama. A Brit-Mari je u stvari komšinica i Elsinoj mami, pošto je i Elsina mama komšinica Elsinoj baki. A Elsa je, razume se, takođe komšinica baki, pošto Elsa živi sa mamom. Osim svakog drugog vikenda, kada živi sa tatom i Lisetom. A Georg je, naravno, takođe komšija baki. Jer on živi sa mamom. Sve je to pomalo zbrkano.

Bilo kako bilo, da se vratimo na priču: spasavanje života i izluđivanje ljudi su dakle bakine supermoći. Samim tim, može se reći da je ona prilično disfunkcionalan superheroj. Elsa to zna, pošto je proverila reč „disfunkcionalan“ na Vikipediji. „Vikipedija“ je nešto što ljudi bakinih godina opisuju kao „enciklopedija, samo na internetu!“ kada treba nekom

da objasne. „Enciklopedija“ je pak nešto što Elsa opisuje kao „Vikipedija, samo analogna“ kada treba nekom da objasni. A Elsa je proverila reč „disfunkcionalan“ na oba mesta, i to znači da neko funkcioniše, ali ne baš onako kako je zamišljeno. To je jedna od stvari koje Elsa najviše voli kod bake.

Mada možda ne baš i danas, naravno. Pošto je već pola dva noću i Elsa je prilično umorna i zapravo bi samo želela da ode na spavanje, ali ne može, jer je baka ponovo bacila govance na policajca.

Komplikovano je, moglo bi se reći. Kao u statusu na *Fejsbuku*.

Elsa se osvrnula po četvrtastoj sobici i zevnula s takvom dosadom da je izgledala kao da pokušava da proguta sopstvenu glavu otpozadi.

„A rekla sam ti da se ne penješ preko one ograde“, promrmljala je gledajući na sat.

Baka nije ništa odgovorila. Elsa je skinula svoj grifindorski šal i spustila ga u krilo. Rodila se drugog dana Božića sedam godina ranije, ali uskoro će napuniti osam. Bilo je to istog dana kada su neki naučnici u Nemačkoj zabeležili naj-snažniji prodor gama zračenja iz magnetara iznad Zemlje. Elsa doduše nije znala baš tačno šta je to „magnetar“, ali reč je o nekoj vrsti neutronske zvezde. A zvuči i pomalo kao „Megatron“, što je ime onog zlikovca u *Transformersima*, koje ljudi koji ne čitaju dovoljno kvalitetne književnosti u svojoj zaostalosti nazivaju „dečjim programom“. Transformersi su u stvari roboti, mada se, ako pogledamo čisto akademski, eventualno mogu ubrojati i u superheroje. Elsa prosto obožava i Transformerse i neutronske zvezde, i zamišlja kako bi „prodor gama zračenja“ mogao pomalo da liči na ono kada je baka prosula fantu na Elsin ajfon i pokušala

da ga osuši na tosteru. A baka kaže da je Elsa posebna zbog toga što se rodila na takav dan.

A biti poseban predstavlja najbolji način da budeš drugačiji.

Ali u ovom trenutku je baka, naravno, bila uposlena pravljenjem gomilica duvana na drvenom stolu ispred njih i njihovom umotavanju u tanušni cigaret-papir. Elsa je zastenjala.

„Kažem: rekla sam ti da se ne penješ preko one ograde! Stvarno!“, pojasnila je.

Nije nameravala da bude neprijatna. Samo se malo naljutila. Onako kako umeju da se naljute sedmogodišnjaci u policijskim stanicama i sredovečni ljudi koji čekaju zaka-snele letove a niko ih ni o čemu ne obaveštava.

Baka je otpuhnula kroz nos i potražila upaljač u džepovima svog prevelikog kaputa. Nije delovala kao da bilo šta od ovoga uzima za ozbiljno, uglavnom zbog toga što nikada i ne izgleda kao da išta uzima za ozbiljno. Osim kada želi da zapali cigaretu, a ne može da pronađe upaljač, što shvata veoma ozbiljno. Pušenje za baku spada u ozbiljne stvari.

„Ma bila je to malecna ograda, ko bi se još uzbuđivao oko toga, gospode bože“, rekla je bezbrižno.

„Nemoj ti meni gospode bože! Bacila si govance na policajca!“, skrenula joj je pažnju Elsa.

Baka prevrnu očima.

„Prestani da se prenamažeš. Zvučiš kao tvoja majka. Imaš li upaljač?“

„Imam sedam godina!“, odvrati Elsa.

„Koliko ćeš još koristiti to kao izgovor?“

„Sve dok više ne budem imala sedam godina!“

Baka zastenja i promrmlja nešto što je zvučalo kao „dobro de, valjda sme da se pita“, pa nastavi da prekopava džepove kaputa.

„Inače, mislim da ovde ne smeš da pušiš“, obavestila ju je Elsa nešto smirenije i prevukla prstima duž duge poderotine na grifindorskom šalu.

Baka otpuhnu kroz nos.

„Naravno da smem da pušim. Samo ćemo otvoriti prozor.“

Elsa je sumnjičavo pogledala prozore.

„Mislim da su ovo prozori od one vrste koja se ne otvara.“

„Gluposti, otkud ti ta ideja?“

„Imaju rešetke.“

Baka se nezadovoljno izbečila u prozore. Pa u Elsu.

„Dakle, sad više ne smeš da pušiš ni u policijskoj stanici, pa kakvo je ovo društvo, kao da smo svi zatvorenici?“

Elsa ponovo zevnu.

„Mogu li da upotrebim tvoj telefon?“

„Šta će ti?“, odvrati baka.

„Da surfujem“, rekla je Elsa.

„Šta da surfuješ?“

„Razne stvari.“

„Previše vremena trošiš na tom internetu.“

„Kaže se provodiš.“

„Dobro de.“

Elsa zavrte glavom prema baki.

„Troši se novac, a ne vreme. Valjda ne bi nekom rekla: 'Provela sam dvesta kruna na nove pantalone.' Ili bi možda rekla? A?“

„Jesi li čula za onu što je umrla od previše razmišljanja?“, frknu baka.

„A jesi ti čula za onu što NIJE?“, frknu Elsa.

Policajac koji je zakoračio u prostoriju izgledao je veoma, veoma, veoma umorno. Smestio se sa suprotne strane stola i uputio baki i Elsi pogled pun neizmernog očajanja.

„Hoću da pozovem advokata“, odmah zatraži baka.

„Hoću da pozovem mamu“, odmah zatim zatraži Elsa.

„U tom slučaju ja hoću prva da pozovem advokata!“, insistirala je baka.

Policajac je spustio na sto hrpicu papira.

„Tvoja mama stiže“, rekao je Elsi sa uzdahom.

Baka je uzdahnula onako kako to samo baka ume.

„Zbog čega ste pozvali NJU? Imate li vi mozga? Pa ona će načisto pobesneti!“, pobunila se, kao da joj je policajac rekao kako namerava da ostavi Elsu u šumi, da je odgajaju vukovi.

„Moramo da pozovemo detetovog staratelja“, mirno je objasnio policajac.

„Pa i ja sam detetov staratelj! Ja sam joj baka!“, razdra se baka, upola ustajući sa stolice i preteće vitlajući neupaljenom cigaretom.

„Sada je pola dva noću. Neko mora da zbrine dete“, ravnodušno je odvratio policajac i pokazao na sat, pa nezadovoljno pogledao cigaretu.

„Pa da! Ja sam tu! JA ću se pobrinuti za dete!“, zapenila je baka.

S pomalo usiljenom ljubaznošću, policajac pokaza na celu prostoriju.

„I šta kažete, koliko ste dosad bili uspešni u tome?“

Baka je delovala pomalo uvređeno. Ali na kraju je ponovo sela u stolicu i pročistila grlo.

„Ako bi... mislim... ne. Naravno. Ako ćete da se hvatate za svaku POJEDINOST, onda i nisam bila bogzna šta. Mora se priznati. Ali sve je išlo kao po loju dok vi niste počeli da me progonite!“, ogorčeno je primetila.

„Provalili ste u zoo-vrt“, skrenuo joj je pažnju policajac.

„To je bila malecna ograda“, odvrtila je baka.

„Ništa nije malecno kada je reč o provali“, rekao je policajac.

Baka je slegnula ramenima i odmahнула rukom iznad stola, kao da hoće da kaže kako je sada već zaista bilo dovoljno trabunjanja, i da je vreme da okrenu novi list.

„Nego, umalo da zaboravim, ovde valjda smem da zapalim?“

Policajac ozbiljno zatrese glavom. Baka se nagnu prema njemu, zagleda mu se duboko u oči i osmehnu se.

„Zar ne biste mogli da napravite izuzetak ako vas zaista lepo, lepo zamolim?“

Elsa je ćušnula baku laktom i prešla na njihov tajni jezik. Jer baka i Elsa imaju tajni jezik, a to je nešto što sve bake moraju da imaju sa svojim unucima, jer postoji zakon koji tako kaže, rekla je baka. Ili bi u svakom slučaju trebalo da postoji.

„Daj! Prestani, bako! Mislim da je čak nezakonito nabacivati se policajcima!“, rekla je Elsa na tajnom jeziku.

„Ko to kaže?“, uzvratila je baka pitanjem, takođe na tajnom jeziku.

„Policajac!“, odgovori Elsa.

„Policija treba da postoji da bi bila na usluzi građanima! Ja plaćam porez!“, odbrusila je baka.

Policajac ih je pogledao onako kako se to radi kada sedmogodišnjakinja i sedamdesetsedmogodišnjakinja počnu da se svađaju na svom tajnom jeziku usred noći u policijskoj stanici. Zatim mu je baka namignula samo mrvicu zavodljivo i ponovo molećivo pokazala na svoju cigaretu, a kada je on odmahnuo glavom, baka se uvređeno zavalila u stolicu i prasnula na sasvim običnom jeziku.

„Dakle, uvek ta politička korektnost. Za nas pušače u ovoj proklesoj zemlji sada važi nešto gore od aparthejda!“

Izraz na licu policajca postao je samo malo oštriji.

„Ja bih na vašem mestu pripazio šta govorim.“

Baka prevrnu očima. Elsa začkilji prema njoj.

„Kako se to piše?“

„Šta to?“, uzdahnula je baka kao neko ko ima čitav svet protiv sebe, iako uredno plaća porez.

„Taj aparat-kako-beše“, rekla je Elsa.

„A-p-a-r-h-e-i-t“, izgovorila je baka slovo po slovo.

Naravno, nije se pisalo tako. Elsa je to shvatila odmah pošto se nagnula preko stola, uzela bakin telefon i potražila reč na Guglu. Baka pojma nije imala sa tim stvarima. Policajac je prelistavao svoje papire.

„Pustićemo vas da idete kući, ali ćete ponovo doći ovamo u vezi sa provalom i saobraćajnim prekršajima“, hladno je rekao baki.

„Mislim, za android stvarno treba imati živaca“, prostejnala je Elsa, ogorčeno kucajući po bakinom telefonu.

Telefon je inače android zbog toga što je to u stvari stari telefon Elsine mame, a ona koristi samo androide, iako Elsa uzalud pokušava da joj objasni kako svako ko ima imalo mozga koristi ajfon. A baka naravno ne želi nikakav telefon, ali ju je Elsa naterala da prihvati mamin stari, pošto baka rutinski uništava Elsine telefone u različitim incidentima vezanim za tostere. A tada Elsa mora da pozajmi bakin telefon. Čak i ako je android.

„Kakve saobraćajne prekršaje?“, iznenađeno prasnu baka.

„Nedozvoljena vožnja, za početak“, rekao je policajac.

„Kako nedozvoljena? Pa to je moj auto! Za ime svega, valjda mi nije potrebna dozvola da bih vozila svoj sopstveni auto!“

Policajac strpljivo odmahnu glavom.

„Ne. Ali vam je potrebna vozačka dozvola.“

Baka raširi ruke.

„Dakle, ovo je stvarno policijska država.“

U sledećem trenutku prostorijom se prolomio prasak, pošto je Elsa tresnula android telefon o sto.

„Šta ti je sada?“, upita baka.

„Pa ovde NIJE kao u tom aparthejdu!!! Uporedila si to što ne smeš da pušiš sa aparthejdom, a to uopšte nije isto. Nije čak ni SLIČNO!“

Baka očajno odmahnu rukom.

„Rekla sam da je... znaš, otprilike isto kao to...“

„Pa, otprilike uopšte NIJE!“, razdra se Elsa.

„Gospode bože, bilo je to samo poređenje...“

„Da, i to potpuno nenormalno!“

„Otkud znaš?“

„VIKIPEDIJA!“, ponovo se razdra Elsa, pokazujući na bakin telefon.

Baka se očajno okrenu prema policajcu.

„Da li se i vaša deca ovako ponašaju?“

Policajac je izgledao kao da mu je neprijatno.

„Mi... u našoj porodici ne dozvoljavamo deci da sama pretražuju internet...“

Baka odmah raširi ruke gledajući u Elsu, kao da tim pokretom želi da kaže: „aha!“ Elsa je samo odmahнула glavom i odlučno skrstila ruke.

„Hoćeš li se već jednom izviniti što si gađala policajca govancetom, pa možemo da idemo kući, bako!“, frknula je na tajnom jeziku, i dalje poprilično uznemirena zbog cele te stvari sa aparthejdom.

„Izvini“, odvrtila je baka na tajnom jeziku.

„Policajcu reci, a ne meni, bleso jedna!“, rekla je Elsa.

„Nemam nameru da se izvinjavam fašistima. Ja plaćam porez. A TI si blesa!“, uzjogunila se baka.

„E baš si TI!“, odbrusi joj Elsa.

Zatim su obe sedele skrštenih ruku, demonstrativno okrenute leđima jedna drugoj, sve dok baka nije klimnula glavom policajcu i obratila mu se na sasvim običnom jeziku:

„Možete li, molim vas, da prenesete mojoj razmaženoj unuci da može slobodno peške da se vrati odavde kući ako bude ostala pri tom stavu?“

„Pih! Recite vi NJOJ da nameravam da se odvezem kući sa mamom, a ONA može da ide peške!“, odmah je replicirala Elsa.

„Recite nj-o-j, da slobodno može...“, počela je baka.

A tada je policajac bez reči ustao i napustio sobu zatvorivši vrata za sobom, pomalo kao da mu je namera da ode u neku drugu sobu, tamo zaroni lice u veliki, meki jastuk i vrišti iz sve snage.

„Eto, vidi šta si sad uradila“, rekla je baka.

„Vidi šta si TI uradila!“, odvrtila joj je Elsa.

Trenutak kasnije ušla je policajka mišićavih ruku i zelenih očiju. Izgleda da to nije bio njen prvi susret sa bakom, jer joj je uputila tužan osmeh, kako to već rade ljudi koji poznaju baku, i rekla: „Morate da prestanete sa ovim, imamo mi prave kriminalce kojima treba da se bavimo.“ A baka je promrmljala: „Možete i vi da prestanete.“ I zatim su im dozvolili da idu kući.

Dok su stajale na trotoaru i čekale Elsinu mamu, Elsa je zamišljeno prelazila prstima preko poderotine na svom šalu. Protezala se posred amblema Grifindora. Elsa je pokušala da ne zaplače. Nije joj baš najbolje polazilo za rukom.

„Eh, mama će ti to zakrpati“, rekla je baka, trudeći se da zvuči vedro, i čušnula je pesnicom u rame.

Elsa je pogleda sa uznemirenim izrazom na licu. Baka joj je klimnula glavom pomalo posramljeno, uozbiljila se i utišala glas.

„Tja, možemo... znaš već. Možemo da kažemo tvojoj mami da se šal pocepao dok si pokušavala da me sprečiš da se popnem preko ograde kod majmuna.“

Elsa je klimnula glavom i ponovo prešla prstima preko šala. Nije se pocepao dok se baka penjala preko ograde kod majmuna. Pocepao se u školi, kada su Elsu tri starije devojčice koje je mrze, premda ona ne zna zaista zbog čega, opkolile ispred trpezarije, izudarale je, pocepale joj šal i bacile ga u ve-ce šolju. Podrugljivi smeh se i dalje vrteo po Elsinjoj glavi nalik na kuglice flipera.

Baka je primetila njen pogled, pa se poverljivo nagnula prema njoj i prošaputala na tajnom jeziku:

„Jednog lepog dana odvešćemo te proklete šmizle iz tvoje škole u Mijamu i bacićemo ih lavovima!“

Elsa je obrisala oči nadlanicom i slabašno se osmehnula.

„Nisam ja idiot, bako. Znam da si sve ovo noćas uradila da bih ja zaboravila ono što se desilo u školi“, prošaputala je.

Baka je šutnula šljunak i pročistila grlo.

„Tja... znaš već. Ti si mi jedino unuč. Nisam htela da ovaj dan pamtiš po tom događaju sa šalom. Htela sam da ga umesto toga pamtiš kao dan kada je tvoja baka provalila u zoološki vrt...“

„I pobegla iz bolnice“, osmehnula se Elsa.

„I pobegla iz bolnice“, osmehnula se baka.

„I bacila govance na policajca“, dodala je Elsa.

„Ma to je bila zemlja! Ili barem uglavnom zemlja!“, pobu nila se baka.

„Menjanje sećanja je baš dobra supermoć“, složila se Elsa.

Baka slegnu ramenima.

„Ako ne možeš da poništiš ono što je loše, onda bar možeš da povećaš ono što je neloše.“

„Ne postoji takva reč.“

„Znam.“

„Hvala ti, bako“, rekla je Elsa i naslonila joj glavu na ruku.

A baka je samo klimnula glavom i prošaputala: „Mi vite-zovi kraljevine Mijame samo vršimo svoju dužnost.“

Jer svi sedmogodišnjaci zaslužuju superheroje.

A onome ko tako ne misli fali neka daska u glavi.

2

Majmun

Mama je došla po njih u policijsku stanicu. Videlo se na njoj da je veoma ljuta, ali se kontrolisala i savladavala i nije vikala. Jer mama je veoma kontrolisana i pribrana i ne više manje-više nikada, pošto je ona upravo sve ono što Elsina baka nije. Elsa je zaspala tek što je vezala pojas, i već se nalazila u Mijami kada su izašli na auto-put.

Mijama je Elsina i bakina tajna kraljevina. Jedna od šest u Zemlji skoro budnih. Baka ju je izmislila dok je Elsa bila mala, pošto su se mama i tata upravo razveli, a Elsa se plašila da zaspri, jer je na internetu čitala o deci koja su umrla u snu. Baka je bila dobra u izmišljanju koječega. I tako se, kada se tata iselio iz stana, i svi su stalno bili snuždeni i umorni, Elsa svake noći iskradala kroz ulazna vrata, šunjala se hodnikom u pidžami i odlazila u bakin stan, a zatim bi se baka i ona uvukle u veliki garderober koji nikada nije prestajao da raste, zažmurile i krenule.

Jer nije bilo potrebno da zaspriš da bi dospeo u Zemlju skoro budnih. U tome nekako i jeste stvar. Trebalo je samo da

skoro zaspriš. I baš u tim poslednjim sekundama, kada samo što nisi zatvorio oči, kada se magla razmota preko granice između onoga što znaš i onoga u šta veruješ, tada polaziš. Jašeš u Zemlju skoro budnih na leđima oblakonja, jer je baka odlučila da je to jedini način da se tamo stigne. Oblakonji ulaze kroz vrata bakinog balkona da povedu nju i Elsu, i zatim lete sve više i više i više, dok Elsa ne ugleda sva ona čarobna i čudnovata luckasta bića koja nastanjuju Zemlju skoro budnih: infante i kajalice i Odmaodma i oštrodlake i snežne anđele i prinčeve i princeze i vitezove. Oblakonji lebde nad beskrajnim mračnim šumama, gde žive Vukosrce i sva ostala čudovišta, pa se spuštaju kroz zaslepljujuće boje i blage vetrove koji duvaju oko kapija kraljevine Mijame.

Teško je jasno reći da li je baka pomalo luckasta zbog toga što je previše boravila u Mijami, ili je Mijama pomalo luckasto mesto zbog toga što je baka previše boravila tamo. Ali odande potiču sve bakine bajke. Najčudnije luckaste bajke.

Baka je rekla da se kraljevina zove Mijama već najmanje deset hiljada bajkovitih beskrajja, ali Elsa je znala da je baka jednostavno izmislila to ime, zbog toga što Elsa nije umela da kaže „pidžama“ kada je bila mala, pa je umesto toga govorila „mijama“. Iako je naravno baka uporno tvrdila kako nije izmislila baš ništa, i da Mijama i ostalih pet kraljevstava u Zemlji skoro budnih zaista postoje u najvećoj mogućoj meri, i da su zapravo mnogo stvarniji od ovog stvarnog sveta „u kom su svi ekonomisti, piju mleko bez laktoze i nešto mi tu izvode“. Baka se nije baš najbolje snalazila u stvarnom svetu. Tu je bilo previše pravila, a baka se nije najbolje snalazila sa pravilima. Varala je u monopolu, vozila Reno trakom za autobuse, iznosila žute kese iz *Ikee* i nije stajala iza linije kod trake za preuzimanje prtljaga na aerodromu. I ostavljala je otvorena vrata kada ode u toalet. To je takođe bio bakin karakterni nedostatak.

Ali pričala je najbolje bajke na svetu, a u tom slučaju se može oprostiti i poveliki broj karakternih nedostataka, mislila je Elsa.

Sve bajke koje išta vrede potiču iz Mijame, govorila je baka. Ostalih pet kraljevstava u Zemlji skoro budnih zadužena su za druge stvari: Mireva je kraljevina u kojoj čuvaju snove, Miplora kraljevina gde se čuva sva tuga, Mimova je mesto iz kog dolazi sva muzika, Mijaudaka mesto sa kog potiče hrabrost, dok je Mibatala kraljevina gde su odrasli svi vojnici koji se bore protiv užasnih senki Rata bez kraja.

Ali Mijama je bakina i Elsina omiljena kraljevina, jer tamo je pripovedački zanat nešto najplemenitije što postoji. Tamo onaj ko ume da priči udahne život može postati moćniji od kralja. U Mijami je mašta valuta, umesto da nešto kupiš za novac, možeš ga kupiti za dobru priču, a biblioteka se tamo ne zove biblioteka, nego banka. U Mijami je svaka knjiga bogatstvo, svaka priča milionče. A baka svake večeri donosi odande neiscrpne kovčege sa blagom. O zmajevima, baucima, kraljevima, kraljicama i vešticama. I o senkama. Jer svaki bajkoviti svet mora imati i svoje strašne neprijatelje, a neprijatelji Zemlje skoro budnih jesu senke, jer senke žele da unište svu maštu.

A ako neko želi da priča o senkama, mora da priča o Vukosrcu. Jer on je pobedio senke u Ratu bez kraja. Bio je prvi i najveći superheroj za kog je Elsa ikad čula.

Baka svake noći vodi sa sobom Elsu u Mijamu. Tamo su Elsu proizveli u viteza. Tamo može da jaše oblakonja i ima svoj mač, i posle toga se više nikada nije plašila da zaspi. Jer u Mijami niko ne govori da devojčice ne mogu da budu vitezovi, tamo planine dotiču nebo, a logorske vatre nikada ne dogorevaju i nikakvi prokleti pametnjaković ne pokušava da ti pocepa grifindorski šal.

* * *

Baka je, naravno, govorila da ni u Mijami niko ne zatvara vrata kada ide u toalet. I da tamo zapravo imaju zakon o politici otvorenih vrata po svim pitanjima u čitavoj Zemlji skoro budnih. Ali Elsa je bila prilično sigurna da baka u vezi s tim priča drugu verziju istine. Jer tako baka naziva laži. „Druga verzija istine“.

I tako, kada se Elsa sledećeg jutra probudila na stolici u baki-noj bolničkoj sobi, baka je sedela na ve-ce šolji sa otvorenim vratima, a ispred u hodniku je stajala Elsina mama, i baka je upravo nameravala da ispriča jednu od tih drugih verzija istine. Nije joj baš najbolje polazilo za rukom. Jer prava je istina naravno bila da je baka prethodne noći pobešla iz bolnice, a Elsa se iskrala iz stana dok su mama i Georg spavali, i zajedno su se odvezle Renoom u zoološki vrt, a tamo se baka popela preko ograde, što bi ovako naknadno gledano moglo delovati kao neodgovoran potez usred noći, u društvu sedmogodišnjakinje. Elsa bi prihvatila takvo obrazloženje.

Naravno da se baka, čija je odeća ležala na hrpi na podu i još uvek u velikoj meri doslovno zaudarala na majmune, branila time da je, pošto se uspenrala preko ograde do kaveza s majmunima, a onaj čuvar počeo da joj dovikuje, pomislila da je on na primer mogao biti neki opasan silovatelj i da je zato počela da baca zemlju na njega i policajca. A tada je mama veoma pribrano, ali umorno zavrtila glavom i rekla baki da izmišlja.

A baka nije volela kada joj neko kaže da je njena priča izmišljena, i više joj se dopadao manje uvredljiv termin „priča neproverena u stvarnosti“, što je i rekla mami. Mama nije delovala kao da se slaže s tim. Ali se savladala. Jer ona je sve ono što baka nije.

„Ovo je jedna od najgorih stvari koje si uradila“, namršteno je rekla mama u pravcu toaleta.

„To mi je zaista, zaista teško da poverujem, draga ćerko“, bezbrižno je odgovorila baka iznutra.

Tada je mama staloženo nabrojala sve što je baka priredila, a ona joj je na to odgovorila da se mama duri samo zbog toga što nema smisla za humor. A mama joj je rekla da bi morala da prestane da se ponaša kao neko neodgovorno dete. Na šta je baka odgovorila: „Znaš li koja je šala gusarima omiljena?“ I pošto mama nije ništa odgovorila, baka iz toaleta doviknu: „VEŠALA!“ A kada je mama uzdahnula i počela da masira slepoočnice, baka je samo frknula i zaključila: „Eto, lepo sam rekla, nemaš smisla za humor.“ Tada je mama zatvorila vrata od toaleta, a baka se strašno, strašno naljutila. Jer nije volela da se oseća zaključano dok sedi u toaletu.

Sada je već dve nedelje boravila u bolnici, ali je bežala skoro svaki dan, dolazila po Elsu i vozila se s njom na sladoled ili dolazila kući kada mama nije tu i suljala se niz stepenice. Ili provaljivala u zoološke vrtove. Šta god bi joj u trenutku palo na pamet.

Mada baka, naravno, nije smatrala da je u pitanju „bekstvo“ iz bolnice, jer bi morala da postoji izvesna doza izazova da bi se to nazvalo bekstvom. Kao na primer zmaj, ili niz klopki, ili barem bedem s poštenim jarkom ispred, ili tako nešto. Može se reći da se mama i bolničko osoblje nisu baš slagali s tim stavom.

U sobu je ušla bolničarka i oprezno zamolila za malo pažnje. Pružila je mami neki papir, a mama je nešto napisala na njemu i bolničarka je otišla. Baka je imala već devetoro različitih bolničara otkako je primljena tu. Sa sedmoro je odbila da saraduje, a preostalo dvoje je odbilo da saraduje s njom. Jedan bolničar zbog toga što mu je baka rekla da

ima „zgodnu guzu“. Baka je odlučno tvrdila kako je kompliment upućen njegovoj guzi, a ne njemu, i da stvarno ne bi trebalo da se prenemaže zbog toga. A mama je tada rekla Elsi da stavi slušalice, ali je Elsa ipak uspeła da čuje da su se prilično dugo prepirali o razlici između „seksualnog uzne-miravanja“ i „jednog najobičnijeg komplimenta upućenog guzi, gospode bože“!

Mama i baka su se mnogo svađale. Svađale su se otkako Elsa zna za sebe. Zbog svega. Jer ako je baka disfunkcionalan superheroj, onda je mama naprotiv veoma funkcionalan superheroj. Njihov odnos je pomalo kao onaj koji postoji između Kiklopa i Vulverina iz *Iks ljudi*, kako je Elsa imala običaj da razmišlja, pritom osećajući koliko joj nedostaje neko u njenom okruženju ko bi znao šta time želi da kaže. Ljudi u Elsinom okruženju čitaju zaista premalo kvalitetne književnosti. „Kvalitetna književnost“ je ono što neobrazovani pametnjakovići zovu „stripovi“, i Elsa pretpostavlja da bi ovo na zaista uprošćen način objasnila nekom neupućenom u kvalitetnu književnost rečima da su Iks ljudi superheroji. Mada su oni zapravo mutanti, a tu postoji izvesna akademska razlika, ali ako bi htela da izbegne petljanje i potrebu za dodatnom nastavom, Elsa bi to možda ukratko predstavila rečima da baka i mama imaju sasvim suprotne supermoći. Kao kada bi Spajdermen, koji je jedan od Elsinih omiljenih superheroja, imao arhineprijatelja koji bi se zvao recimo Trapavmen i čija se supermoć sastoji u tome što nije u stanju da se popne ni na klupu. Mada na nekako super način.

Naravno, Kiklop i Vulverin po definiciji nemaju potpuno suprotstavljene supermoći, ali ako bi Elsa trebalo da to objasni nekom ko ništa ne shvata, ne bi želela da sve to učini težim nego što je neophodno.

A kad malo bolje razmisli, možda je dovoljno shvatiti kako mama predstavlja red, a baka kaos. Elsa je negde pročitala da je „haos sused Bogu“, ali mama joj je na to odgovorila da se jedini razlog za to što se Haos uselio u istu zgradu sa Bogom sastoji u tome što Haos više nije mogao da podnese da stanuje pored bake.

Mama je imala fascikle i kalendare za sve, a njen telefon bi odsvirao kratku melodiju petnaest minuta pre nego što treba da ima sastanak. Elsin baka je stvari kojih je morala da se seti zapisivala malim flomasterom direktno na kuhinjskom zidu. I to ne samo kada je kod svoje kuće već bez obzira na to gde se nalazi. Nije to bio sasvim besprekoran sistem, razume se, jer je nekako predviđalo da će se nalaziti u kući iste te osobe u trenutku kada treba da se seti onoga što je zapisala. Ali kada je Elsa skrenula baki pažnju na to, baka je samo otpuhnula kroz nos: „U svakom slučaju, manja je opasnost da ću ja negde zaturiti kuhinjski zid nego da će tvoja mama zaturiti onaj svoj pišljivi telefončić!“ Tada joj je Elsa skrenula pažnju na to da mama nikada ništa ne gubi. A baka je tada prevrnula očima i uzdahnula: „Ma naravno da ne, tvoja mama je pravi izuzetak. Ovo što sam rekla odnosi se na... kako bih rekla... nesavršene ljude.“

Savršenstvo je mamina supermoć. Ona nije zabavna kao baka, ali zato uvek zna gde je Elsin grifindorski šal. „Ništa nije zaista nestalo ako tvoja mama još nije pokušala da ga pronađe“, imala je mama običaj da šapne Elsi na uvo dok bi ga vezivala Elsi oko vrata.

Elsina mama je šefica. „Nije joj to samo posao već i životni stil“, imala je običaj da se ruga baka. Mama takoreći nije osoba s kojom ideš naporedo, već koju slediš. Elsin baka je pre od onih koje izbegavaš nego što će ti pasti na pamet da ih pratiš, a u celom svom životu nije pronašla nijedan šal.

Baka osim toga ne voli šefove, i u tome i jeste problem u ovoj bolnici, jer mama naročito ima običaj da šefuje tu, pošto tu i jeste šef.

„Gospode bože, opet prenaglašeno reaguješ, Ulrika!“, doviknula je baka kroz vrata toaleta, dok je u sobu ulazila nova bolničarka zajedno sa lekarom, a mama je zapisala nešto na još jednom papiru, pa rekla nešto što je sadržalo mnogo brojki.

Mama se pribrano osmehnula bolničarki i lekaru, a oni su joj odvratili nervoznim osmesima i otišli. Potom je u toaletu dugo vladala tišina, a mama je odjednom izgledala uznemireno kao što obično jeste kada u bakinoj okolini predugo vlada tišina. Onda je kratko onjušila vazduh i otvorila vrata. Baka je sedela razgoličena na ve-ce šolji, s jednom nogom udobno prekrštenom preko druge. Nonšalantno je mahnula prema mami upaljenom cigaretom.

„Ma daj, molim te! Valjda se može imati malo mira u toaletu?“

Mama je protrljala slepoočnice i uhvatila se za stomak. Baka joj je ozbiljno klimnula glavom i mahnula cigaretom u pravcu stomaka.

„Gospode bože, pa smiri se, Ulrika, seti se da si trudna!“

„Možda bi i ti mogla da razmišljaš o tome“, odvratila je mama.

Ali pribrano.

„*Touché*“, * promrmljala je baka i duboko uvukla dim.

Bila je to jedna od onih reči za koje je Elsa znala šta treba da znače, iako im nije zaista znala značenje. Mama je polako zavrtila glavom.

„Da li uopšte razmišljaš koliko je to opasno za Elsu i novo dete?“, upitala je i pokazala na cigaretetu.

* Franc.: Pun pogodak, dobro rečeno. (Prim. prev.)

Baka prevrnu očima.

„Nemoj da mi se tu prenemažeš! Ljudi su pušili i ranije, pa su se rađala savršeno dobra deca. Samo tvoja generacija ne shvata da je ljudski rod preživio milione godina bez alergijskih testova i ostalih sranja, pre nego što ste vi došli ovamo i počeli da mislite kako ste mnogo posebni. Misliš da su se, dok smo živeli u pećinama, mamutske kože prale mašinski na devedeset stepeni pre nego što u njih umotaju novorođenčad?“

Elsa je naherila glavu.

„Zar su cigarete tada postojale?“

Baka zastanja.

„Sad i ti počinješ?“

Mama se uhvatila za stomak. Elsa nije bila sigurna da li zbog toga što se Polovče ritnulo tamo unutra, ili što želi da mu zapuši uši. Mama je Polovčetova mama, a Polovčetov tata je Georg, pa je onda Polovče Elsin polubrat ili polusestra. Ili će to tek postati. Ali biće celo ljudsko biće, a polovina je samo u odnosu na Elsu, kako su čvrsto uveravali Elsu. Prošlo je nekoliko zbunjujućih dana pre nego što je shvatila razliku. „Za nekog pametnog poput tebe stvarno umeš da ponekad budeš totalno nepametna“, prasnula je baka kada ju je Elsa to pitala. Posle toga su bile u svađi skoro tri sata. Bio je to maltene novi rekord u trajanju svađe između njih dve.

„Samo sam htela da joj pokažem majmune, Ulrika“, promrmljala je baka naposletku malo prigušenije i ugasila cigaretu u lavabou.

„Nemam više snage za ovo...“, odgovorila je mama očajno, ali pribrano, pa izašla u hodnik da potpiše još neke papire sa brojkama.

Baka zaista jeste samo htela da pokaže Elsi majmune, taj deo priče bio je istina. Prethodne noći su razgovarale

telefonom, Elsa od kuće a baka iz bolnice, pa su se posvađale oko toga da li postoji specijalna sorta majmuna koja spava stojeći ili ne postoji. Baka naravno nije bila u pravu, jer je na Vikipediji pisalo sve o tome, i tako dalje, ali je baka tada odlučila da odu u zoološki vrt i tamo gledaju majmune, da bi Elsi skrenula misli. Elsa se iskrala dok su mama i Georg spavali. A kada je trebalo da se baka popne preko ograde zoološkog vrta, pojavio se noćni čuvar, a za njim i policajac, i baka ih je tada gađala zemljom. Ali su oni pomislili da su u pitanju govanca. Najviše zbog toga što je baka vikala: „OVO SU GOVANCA!!!“

Mama je otišla da porazgovara s nekim u hodniku. Telefon joj je zvonio ceo dan. Elsa je sela u bakin krevet, baka je obukla spavaćicu, sela naspram Else i široko se osmehnula. Onda su igrale monopol. Baka je krala pare iz banke, a kada ju je Elsa razotkrila, baka je ukrala auto, pobegla na Istočnu stanicu i pokušala da napusti grad.

Zatim je mama ponovo ušla, umornog izgleda, i rekla Elsi da sada treba da idu kući jer baka mora da se odmori. Tada je Elsa zagrlila baku i tako ostala dugo, dugo, dugo.

„Kada ćeš moći da se vratiš kući?“, upitala je Elsa.

„Sigurno sutra!“, vedro je obećala baka.

Jer uvek je tako radila. Onda je sklonila Elsi kosu sa očiju, a kada je mama ponovo otišla u hodnik, na bakinom licu se iznenada ukazao ozbiljan izgled, i obratila se Elsi na tajnom jeziku:

„Imam važan zadatak za tebe.“

Elsa je klimnula glavom, jer baka joj je uvek davala zadatke na tajnom jeziku kojim su umeli da govore samo oni koji su bili u Zemlji skoro budnih, a Elsa ih je uvek izvršavala. Jer tako rade vitezovi od Mijame. Izvršavaju dužnost. Osim one

da kupuju cigarete i prže meso, jer tu je Elsa povlačila granicu. To je baš mnogo gadno. I vitezovi moraju imati neke principe.

Baka se sagnula sa kreveta i izvukla veliku plastičnu kesu ispod njega. Unutra se nisu nalazili meso i cigarete. Već slatkiši.

„Moraš da odneseš čokoladu Drugaru.“

Prošlo je nekoliko sekundi pre nego što je Elsa shvatila na kakvog drugara misli. A kada je shvatila, užasnuto je pogledala baku.

„Jesi li POLUDELA? Hoćeš da UMREM?“

Baka prevrnu očima.

„Nemoj tu da mi se prenemažeš. Zar hoćeš da kažeš da se jedan vitez od Mijame ne usuđuje da izvrši svoj zadatak?“

Elsa se uvređeno izbeći na nju.

„Baš je zrelo što mi pretiš time.“

„Baš je zrelo reći *zrelo!*“, narugala se baka.

Elsa joj istrže plastičnu kesu. Bila je puna malih šušta-vih kesica sa čokoladicama punjenim karamelom. Baka je pokazala.

„Važno je da skineš papir sa svakog komada. Inače će strašno gundati.“

Elsa jogunasto začkilji u kesu.

„A šta treba da kažem? Pa on uopšte i ne zna ko sam ja!“

Baka frknu tako glasno da je zvučala kao da istresa nos.

„Naravno da zna. Gospode bože. Reci mu samo da mu se tvoja baka izvinjava.“

Elsa uzdignu obrve.

„Izvinjavaš se za šta?“

„Za to što mu već nekoliko dana nisam nosila slatkiše“, odgovorila je baka kao da je to nešto najnormalnije.

Elsa ponovo pogleda u kesu.

„Strašno je neodgovorno poslati jedino unuča na takav zadatak, bako. On može da me ubije.“

„Nemoj da se prenemažeš“, rekla je baka.

„Ma ti se prenemažeš!“, frknu Elsa.

Baka je razvukla usne u osmeh. Jer uvek je tako radila. I naposljetku se osmehivala i Elsa. Jer uvek tako radi. Baka priguši glas.

„Moraš potajno dati čokoladu Drugaru. Ne smeš dozvoliti da Brit-Mari to vidi. Sačekaj onaj sastanak kućnog saveta sutra uveče i tad krišom idi kod njega!“

Elsa je klimnula glavom. Iako se strašno plašila Drugara i zapravo je i dalje smatrala da je baš nenormalno neodgovorno poslati jedinu unuku na takav zadatak opasan po život. Ali baka joj je čvrsto stegnula kažiprste čitavim šakama, kao što je to imala običaj da radi, a kada neko to uradi, teško je biti uplašen. Ponovo su se zagrlile.

„Vidimo se, o ti hrabri viteže od Mijame“, prošaputa joj baka na uvo.

Jer baka nikada nije govorila zbogom. Samo vidimo se.

Dok je oblačila jaknu u hodniku, Elsa je čula mamu i baku kako razgovaraju o „tretmanu“. A zatim je mama rekla Elsi da stavi slušalice na uši. Elsa je tako i uradila. Prošlog Božića je poželela slušalice i istrajno je insistirala da ih mama i baka plate po pola. Jer tako je pravedno.

A kada mama i baka počnu da se svađaju, Elsa stavi slušalice i pojača muziku i pravi se da su mama i baka glumice u nemom filmu. Elsa je od one dece koja rano nauče da je lakše ići kroz život ako možeš sam sebi da biraš saundtrek.

Poslednje je čula kako baka pita kada će moći da uzme Reno iz policije. Reno je bakin auto, za koji je govorila da ga je osvojila na partiji pokera. Naravno, to je samo auto marke Reno, ali je Elsa kada je bila mala naučila da je ime

auta Reno, pre nego što je shvatila da se ne zove samo ovaj auto tako. Zato ga je i dalje izgovarala kao ime.

Jer to je bilo veoma prikladno ime, pošto je zvučalo kao da pripada nekom francuskom starčiću koga muči kašalj, a bakin Reno jeste bio star, zarđao i Francuz, a kada je menjala brzine, zvučalo je kao kada se teški balkonski nameštaj vuče po betonu. Elsa je to znala pošto je baka ponekad vozeći Reno pušila i jela kebab, pa su joj ostajala samo kolena da njima upravlja, i tada bi nagazila kvačilo i viknula: „Sada!“, a Elsa bi morala da promeni brzinu.

Elsi je to nedostajalo.

Mama je rekla baki da neće ići po Reno. A tada joj je baka uznemireno odvrtila da je to zapravo njen auto, na šta joj je mama rekla da se auto ne sme voziti bez vozačke dozvole. A tada je baka nazvala mamu „mladom gospođicom“ i saopštila joj kako odistinski ima vozačku dozvolu u šest zemalja. Na šta ju je mama pribrano upitala da li je slučajno jedna od tih zemalja i ova u kojoj žive. Potom je baka neko vreme samo ćutke sedela i durila se dok joj je bolničarka uzimala uzorak krvi.

Elsa je otišla da čeka kod lifta, jer nije baš obožavala špri-ceve, bez obzira da li ih ubadaju u ruku njoj ili baki. Sedela je na stolici i čitala *Harija Potera i Red feniksa* na ajpedu. Bio je to otprilike dvanaesti put da ga čita. Bila je to knjiga o Hariju Poteru koja joj se najmanje dopadala, i zbog toga je nije čitala više puta.

Tek kada je mama došla po nju i kada je trebalo da siđu u garažu, Elsa je shvatila da je zaboravila grifindorski šal u hodniku ispred bakine sobe. I otrčala je nazad.

* * *

Baka je sedela na ivici kreveta leđima okrenuta vratima i telefonirala, ne videvši je. Elsa je shvatila da razgovara sa svojim advokatom, jer baka mu je izdavala uputstva o tome koju marku piva treba da joj donese kada sledeći put bude dolazio u bolnicu. Elsa je znala da advokat krijumčari pivo u velikim enciklopedijama za koje baka kaže da će ih upotrebiti za svoje „istraživanje“, ali su iznutra izdubljene tako da u njih mogu da stanu pivske flaše. Elsa je uzela šal sa čiviluka i baš je htela da se javi baki, kada je čula kako joj glas postaje ozbiljniji:

„Ona mi je unuka, Marsele. Blagoslovena bila njena glavica. Nikada nisam videla toliko pametnu devojčicu. Odgovornost mora biti na njoj. Ona je jedina koja može da donese pravu odluku.“

Nakratko je zavladala tišina. Zatim je baka odlučno nastavila:

„Znam da je ona samo dete, Marsele! Ali đavo me odneo ako nije pametnija od svih onih zamlati zajedno! A ovo je moj testament, i ti si moj advokat. Samo radi kako ti kažem!“

Elsa je stajala u hodniku zadržavajući dah. A kada je baka rekla: „Zato što NE ŽELIM još da joj to ispričam, Marsele! Zato što svi sedmogodišnjaci zaslužuju superheroje!“, Elsa se okrenula i nećujno šmugnula kroz vrata sa grifindorskim šalom vlažnim od suza.

A poslednje što je čula baku kako izgovara u telefon, glasilo je:

„Ne želim da Elsa sazna da ću umreti, zato što svi sedmogodišnjaci zaslužuju superheroje, Marsele. Svi sedmogodišnjaci zaslužuju superheroje čija je jedna od supermoći to što ne mogu da dobiju kancer.“